

Cor sum-  
na salu-  
tis pena-  
tur in

si legatur cum puncto in dextero cornu, ut Septuaginta interpretes legerunt; sed si legatur cum puncto in sinistro, ut S. Hieronymus legit, significat *positus*, sive *dispositus*; sed in re ambigua non est quod a communi et recepta lectione recedamus. At unde est quod summa salutis ponitur in oblatione sacrificii laudis? S. Augustinus respondet, ex eo esse, quod nemo vere laudat Deum, nisi prius sit: impii enim si verbis laudant, vita

non laudant; ac per hoc non vere laudant, cum verbis eorum vita contradicat. Potest etiam dici, ut nos supra monuimus, « sacrificium laudis, » non esse simplicem laudem, sed laudem ex ara cordis et igne charitatis procedentem: quare cum sacrificium laudis includat charitatem, et sit inchoatio sacrificii, sive officii, quod in secula saeculorum in caelo a beatis omnibus exercetur, mirum non est, si in eo summa salutis includitur.

oblatione  
sacrificii  
laudis?

## PSALMUS LI

## SECUNDEUM HEBREOS.

V. v. — 1. *In finem, Psalmus David.*

2. *Cum venit ad eum Nathan propheta, quando intravit ad Bethsabee.*

3. Miserere mei, Deus, secundum magnam misericordiam tuam.

Et secundum multitudinem miserationum tuarum dele iniquitatem meam.

4. Amplius lava me ab iniquitate mea, et a peccato meo munda me.

5. Quoniam iniquitatem meam ego cognosco, et peccatum meum contra me est semper.

6. Tibi soli peccavi, et malum coram te feci, ut justificeris in sermonibus tuis, et vincas cum judicaris.

7. Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, et in peccatis concepit me mater mea.

8. Ecce enim veritatem dilexisti, incerta et occulta sapientiae tuae manifestasti mihi.

9. Asperges me hyssopo, et mundabor; lavabis me, et super nivem dealabor.

10. Auditui meo dabis gaudium et laetitiam, et exultabunt ossa humiliata.

11. Averte faciem tuam a peccatis meis, et omnes iniquitates meas dele.

12. Cor mundum crea in me, Deus, et spiritum rectum innova in visceribus meis.

13. Ne projicias me a facie tua, et spiritum sanctum tuum ne auferas a me.

14. Redde mihi laetitiam salutaris tui, et spiritu principis confirma me.

15. Docebo iniquos vias tuas, et impii ad te convertentur.

16. Libera me de sanguinibus, Deus, Deus salutis meae, et exultabit lingua mea justitiam tuam.

V. s. h. — *Victori, canticum [h. Psalmus.]*

*David: cum venisset ad eum Nathan propheta, quando ingressus est ad Bethsabee.*

Miserere mei, Deus, secundum misericordiam tuam: juxta multitudinem miserationum tuarum dele iniquitates meas.

Multum lava me ab iniquitate mea, et a peccato meo munda me.

Quoniam iniquitates meas [h. errores meos] ego cognovi, et peccatum meum contra me est semper.

Tibi soli peccavi, et malum coram te [h. in oculis tuis] feci: ut justificeris in sermonibus tuis, et vincas cum [al. dum] judicaveris [h. judicatus fueris].

Ecce in iniquitate conceptus sum, et in peccato peperit me mater mea.

Ecce enim veritatem diligis, absconditum et arcanum sapientiae manifestasti [h. sapientiam manifestabimus] mihi.

Asperges [h. purificabis] me hyssopo, et mundabor: lavabis me, et super nivem dealabor.

Auditum mihi facies gaudium et laetitiam, exsultent ossa quae confregisti.

Absconde faciem tuam a peccatis meis, et omnes iniquitates meas dele.

Cor mundum crea mihi, Deus, et spiritum stabilem renova in visceribus meis.

Ne projicias me a facie tua, et spiritum sanctum tuum ne auferas a me.

Redde mihi laetitiam salutaris [h. habet Jesu] tui, et spiritu potenti confirma me.

Docebo iniquos vias tuas, et peccatores ad te revertentur.

Libera me de sanguinibus, Deus, Deus salutis meae: laudabit lingua mea justitiam tuam.

17. Domine, labia mea aperies, et os meum annuntiabit laudem tuam.

18. Quoniam si voluisses sacrificium, dedissem utique: holocaustis non delectaberis.

19. Sacrificium Deo spiritus contribulatus: cor contritum et humiliatum, Deus, non despicies.

20. Benigne fac, Domine, in bona voluntate tua Sion, ut aedificentur muri Jerusalem.

21. Tunc acceptabis sacrificium justitiae, oblationes et holocausta: tunc imponent super altare tuum vitulos.

Domine, labia mea aperies, et os meum annuntiabit laudem tuam.

Non enim vis ut victimam feram, nec holocaustum tibi placet.

Sacrificium [h. sacrificia] Dei spiritus contribulatus [h. contritus]: cor contritum et humiliatum, Deus, non despicies.

Bene [h. benigne] fac [al. ad. Domine] in voluntate tua, Sion, [al. add. et] aedificentur muri Jerusalem.

Tunc suscipies sacrificium justitiae, oblationes et holocausta: tunc imponent super altare tuum vitulos [h. tauros].

*Argumentum.* — « Nihil inest in Psalmo, quod inscriptioni repugnet. Qui in contrariam sententiam discedent primum monent, Davidi peccati veniam a Nathane indictam esse, hinc vero eam vatem petere. Sed qui culpam animo penitenti agnoscit, is ejusdem a Deo veniam petit. Davidem vero, priusquam a Nathane argueretur, culpam animo penitenti commoto agnosce vidimus ad *Psalm.* xxxii. Deinde non de uno, sed de pluribus peccatis hic agi dicunt. Recte. Nam praeter adulterium homicidium fecit Davides, in quod ipsum plane convenit, quod vers. 16 vates manus eade cruciatasse fatetur. Denique ad vers. 20 et 21 quod attinet, eos maxime probabile est additamentum esse, subjectum ab aliquo, qui carmen hoc populi in exilio versantis aut de exilio redacti rationibus vellet accommodare. » Haec Maurer. Strophae duae: vers. 3-14, admissi sceleris dolore compunctus, crimen fatetur, et supplex a Deo petit, ut peccati memoriam et penam prorsus expungat, et in pristinum gratiam ipsam restituat; vers. 15-19, id si fuerit consecutus, gratum animum declarabit, docendo peccatores rectam agendi rationem, celebrando Dei laudes, et animi peccatorum sensu afflicti et serio delicta lugentis sacrificium, omni victima illi gratius offerendo. Additamentum, vers. 20-21, restitue, o Jova, urbem Hierosolymitanam: tunc plena erunt altaria tua sacrificiorum. Historia legitur II *Sam.* xi et xii.

1. Praecentori, carmen Davidis, *compositum*,
2. Quum adisset eum Nathan propheta, postquam ingressus fuerat (Davides) ad Bathsebam.
3. Miserere mei, Deus, secundum gratiam tuam, secundum multitudinem misericordiae tuae dele delicta mea.
4. Multum lava me ab iniquitate mea, et a peccato meo emunda me.
5. Nam delicta mea agnosco, et peccatum meum coram me est semper.
6. Tibi, soli tibi peccavi, et quod malum est in oculis tuis, feci: ut justus sis cum loqueris (per Nathanem), purus sis cum judicas (me condemnas).
7. Ecce, in iniquitate genitus sum, et cum peccato concepit me mater mea.
8. Ecce, veritate delectaris in praecordiis, atque ita in occulto sapientiam doce me.
9. Expia me hyssopo, ut purus fiam; lava me, ut praenive albescam.
10. Audire me fac gaudium et laetitiam (condonationis vocem) exsultent ossa quae contrivisti.
11. Obvela faciem tuam a peccatis meis, et omnes iniquitates meas dele.

12. Cor mundum crea mihi, Deus,  
et spiritum firmum (in virtutis studio) innova intra me.
13. Ne rejicias me a facie tua,  
et Spiritum Sanctum tuum ne auferas a me.
14. Redde mihi gaudium salutis tuae,  
et spiritu prompto (ad recte faciendum) sustenta me.
15. Docebo iniquos vias tuas,  
et peccatores ad te (tuum cultum) convertentur.
16. Libera me a sanguinibus (reatu cædis Uriæ), Deus, Deus salutis meæ:  
jubilabit lingua mea (laudando) justitiam tuam.
17. Domine, labia mea aperi,  
et os meum prædicabit laudem tuam.
18. Non enim amas sacrificium: alioqui darem (offerrem);  
holocausto non delectaris.
19. Sacrificia Dei (Deo grata sunt) spiritus *penitentia* contractus;  
cor contractum et contritum, Deus, non aspernaris.
20. Benigne fac ex benevolentia tua Sioni,  
ædifica muros Hierosolymorum.
21. Tunc delectaberis sacrificiis justis,  
holocausto et sacrificio perfecto;  
tunc ascendent super altare tuum juveni.

## NOTE.

Vers. 4. *Multum*, propr. *multiplicare*, infinitivus absol. adverbialiter positus. Alii propr. *multiplica*; sed pro imperativo utuntur forma apoc. expressa hoc loco a Massorethis, *harab*. — Vers. 6. *Tibi soli*: quomodo non et in fidissimum militem Uriam? Respondet Lyranus, regem Dei solius judicio esse subjectum; melius alii: quamvis homines quoque in hoc facto offenderim, inde ita torquor atque animo discurior, ut hoc unum sentiam, et aliorum offensionem pene pro nihilo reputem. *Ut*: ita Maurer et Hengstenberg. Cf. *Rom. m, 4* seqq. Alii particulam *teman* non causaliter, sed consecutive h. l. capiunt, vertuntque *ita ut, ideo*. — Vers. 7. Dicit vates æquum esse, ut non summo jure, sed clementer secum Deus iudicaret, non tam admissi sceleris, quam indignitatis innata ratione habita. *In ante iniquitate* non respicit parturientem matrem, sed sobolem partu editam, qua *cum* peccato, sive peccato jam infecta in lucem editur. *Conceptit* (propr. *incubat*, puta libidine) est 3<sup>a</sup> feminina præteriti *pihel* cum affixo, cum *sego* ab initio loco *cherek* propter sequens *chatephesopol*. — Vers. 8. Sensus: ex alia parte, tu diligis sinceram virtutis et pietatis studium; igitur doce me in intimo animo sapientiam, virtutis et pietatis magistram. Alii prius hemistichium interpretantur: *Tu vero veritatem, fidem in promissis, in præcordiis tuis diligis*, hoc est, tu vero bonus et misericors es; igitur doce me, etc. — Vers. 9. *Hyssopo*: imago petita a leproso, qui ex lege mundabatur adspersione hyssopi, sanguini victimarum aut aquæ lustrationis inlincti, *Lev. xiv, 4; Num. xix, 6, 18*. — Vers. 13. Hunc locum illud illustrat, quod I *Sam. xvi, 13* seqq. legimus. — Vers. 15. *Vias tuas*, tibi probatam agendi rationem; alii: quas Deus in gubernandis hominibus tenet, que sunt *miseri-cordia et veritas*. — Vers. 16. *Justitiam*, in sensu lato, qua scil. penitenti parcis. — *Aperi*, ignoscendo materiam mihi præbe te celebrandi. — Vers. 21. *Justis... perfecto*, i. e. cum vera animi pietate. *Ascendant*; alii, *imponent*, scil. sacerdotes, *juveneos*. Si Davidis sint versus 20-21, cum superioribus junge hoc modo: Tu nunc repudiare sacrificia ab homine adulterii et homicidii reo; ubi autem mihi conçonaveris culpas, tunc sacrificia tibi grata et accepta, ut spero, offeram.

## BELLARMINI EXPLANATIO.

## PSALMUS L.

## TITULUS ET ARGUMENTUM.

*In finem, Psalmus David, cum venit ad eum Nathan propheta, quando introivit ad Bethsabæ.*

Titulus docet qua occasione compositus fuerit Psalmus iste a Davide; historia vero fuisi narratur lib. II *Reg. cap. xi*: Summa historię hæc est. David ex palatio suo vidit mulierem formosissimam, nomine Bethsabæ, se lavantem. Captus amore, adulterium cum ea commisit. Quod ut facilius celaretur, maritum ejus Uriam neci dedit: sic viduam conjugio sibi copulavit, et filium ex ea suscepit. Postea Dei monitu venit Nathan propheta ad Davidem, eoque de perpetrato flagitio et cæde corripuit. David in se reversus penitentiam serio egit, atque hunc Psalmum, in quo peccatum suum delict, ea occasione composuit. Sensus igitur tituli hæc est: « Psalmus in finem usque mundi canendus, quem David composuit. » quando venit ad eum Nathan propheta, » qui tunc ad eum increpandum venit, » quando intravit a item David « ad Bethsabæam, » uxorem Uriæ, atque adulterium cum ea patravit. Ad hunc titulum pauca quedam annotanda videntur circa personas, que in eo nominantur, videlicet Davidem, Nathan et Bethsabæam. *Primo*, peccatum Davidis justis hominibus magnum timorem incutere posse: si enim tantus amicus Dei tam facile corruit, quis non timebit casum? *Secundo*, ejusdem Davidis penitentiam omnibus peccatoribus spem salutis adferre; peccatum enim ejus omni ex parte gravissimum fuit, et tamen per veram penitentiam facile invenit indulgentiam. *Tertio*, Nathan fuisse quidem prophetam, sed Davide inferiore non solum dono prophetiæ, sed etiam potestate, sapientia aliisque donis Dei; et tamen placuisse Deo, ut is Davidem corripere, et ad penitentiam adduceret. Quo exemplo admonentur homines magni, ut non contemnant ministros verbi Dei, sed ad eos audientes accedant, etiam si sint ipsi forte sapientiores et majores illis. *Quarto*, hinc cognosci quantum malorum causa sit pulchritudo mulieris cum imprudentia et facilitate conjuncta. Si enim Bethsabæa mulier speciosissima in loco, unde videri posset, corpus suum non nudasset, aut non tanta facilitate Davidi consensisset, certe vir tantus in tam gravia scelera non eccidisset. *Quinto*, Nathan non intrasse ad monendum Davidem statim post ingressum ejus ad Bethsabæam, ut titulus indicare videtur, sed multo postea; jam enim natus erat filius Davidi ex Bethsabæa, quando venit Nathan. Itaque quod dicitur in titulo, intelligitur potius de occasione quam de tempore, et sensus est Psalmum scriptum esse, quando Nathan intravit ad Davidem ex occasione, qua intraverat David ad alienam conjugem, nomine Bethsabæam.

## EXPLICATIO PSALMI.

## Vers. 1. MISERERE MEI, DEUS, SECUNDUM MAGNAM MISERICORDIAM TUAM.

Incipit Propheta Psalmum ab oratione, qua remissionem peccati petit, et simul explicat primam rationem qua movetur ipse ad petendum, et Deum moveri posse credit ad indulgendum, alias deinde rationes in sequentibus versiculis explicatur. Ait igitur: « Miserere mei, Deus; » miserum se agnoscit et confiteletur David ob iniquitatem admissam, quamvis alioqui naturæ et fortunæ bonis omnibus abundaret; ut e contrario beatos dicere solet eos, « qui timent Dominum, *Psalm. cxi et cxiii*, » non qui divitiis, aut honoribus abundant: ex quo intelligimus quam perverse de miseria et felicitate judicent filii hujus sæculi. Addit, « secundum magnam misericordiam tuam, » quasi dicat: Ideo misericordiam tuam implorare audeo, quia miser sum; misericordia enim misericordiam respicit, ut eam tollat. Quamvis autem in hebræo codice non sit vox illa, *magnam*, tamen Septuaginta Interpretes eam vocem in sua versione posuerunt, vel quod in codicibus hebraicis emendatioribus illam invenerint, vel quod hunc locum voce illa addita explicare voluerint. Vocatur autem *magna misericordia*, qua peccata remittuntur, tum quia peccatum magna miseria est; tum quia comparatione hujus misericordiam, parva misericordia dici

potest ea, per quam Deus bona temporalia tribuere solet: bona enim temporalia Deus inimicis etiam suis atque iis, quos in fine reprobaturus est, prebet; gratiam donat, quos in filios et hæredes æterni regni adoptare dignatur. David igitur non contentus parva illa misericordia, qua regni gloriæ et opes copiosas, ac filiorum multitudinem, et victoriam de hostibus, atque alia id genus acceperat, petit « misericordiam magnam, » quam in peccatorum remissione et gratiæ restitutione positam esse sciebat.

## 2. ET SECUNDUM MULTITUDINEM MISERATIONUM VRS. 2. TUARUM, DELE INIQUITATEM MEAM.

Idem repetit et declarat; quod enim dixit: « Miserere mei, » declarat dicens: « Dele iniquitatem meam; » et quod ait: « Secundum magnam misericordiam tuam, » declarat cum dicit: « Secundum multitudinem miserationum tuarum. » Sed ordinem Prophetæ non invertimus; ipse enim eleganter in hoc secundo versiculo, incipit ab eo, quod erat postremum in primo versiculo ut hæc varietate pulchriorem Psalmum efficeret. Illæ igitur voces, *secundum multitudinem miserationum tuarum*, explicant quid sit magna misericordia Dei, que filiis dilectis exhibetur. Significat autem multitudo miserationum affluentiam pietatis Dei;

Cur ad-  
dita sit  
vox ma-  
gna post  
miseri-  
cordiam?

Deus plus de-  
nit quam  
optare  
audet.

nam vox hebraea פָּתַח, ut notavimus in primo versiculo Psal. xvii, significat proprie *paternum ac tenerum amorem*, quem Scriptura explicare solet per *viscera misericordiae*. Ecclesia quoque rectissime id expressit in collecta Dominicae xi post Pentecosten, cum ait : « Qui abundantia pietatis tue, et merita supplicum excedis, et vota. » Vere enim pietas divina tanta est, ut multo plus donet non solum quam mereamur, sed etiam quam optare audeamus. Quod ostendit etiam Dominus in parabola de filio prodigo, Luc. xv. Pater enim filium penitentem, non solum admisit ad gratiam, sed etiam continuo amplexatus et osculatus est, et fuisse illi dari stolam primam et annulum pretiosum, et occidi in gratiam ejus vitulum saginatum, ac denique tanta signa benevolentiae erga filium, qui universa bona sua dissipaverat, ostendit, ut plura non posset erga eum, qui victor ac triumphator de hostibus rediisset. Quod sequitur, « dele iniquitatem meam, » refertur tum ad reatum, tum ad maculam peccatorum : sciebat enim David ex actione peccati relinqui in anima reatum mortis aeternae, qui scribitur in conscientia, et maculam privationis gratiae, quae reddit animam deformem, tenebrosam, Deo invisam; ad utrumque refertur vocabulum *delendi* : nam scriptura deleri solet, cum remittitur debitum, et maculae etiam delentur, cum abluunt, quod maculatum erat. Petit igitur David, ut Deus non agat secum ex rigore justitiae, sed ex paterna misericordia remittat debitum peccati, et lavet maculam restituendo nitorem gratiae.

Vers. 3. 3. AMPLIUS LAVA ME AB INIQUITATE MEA, ET A PECCATO MEO MUNDA ME.

Post remissionem culpam peccati reliqua supersunt.

Post culpam remissam et gratiam restitutam, adhuc remanent in homine mali habitus vitiorum et ipsa concupiscentia carnis, quae hominem reddunt infirmum et debilem, quales sunt, qui recens ex gravi morbo convalescent; et quidem mali habitus paulatim exterminantur exercitatione virtutum, concupiscentia vero potest quidem minui, sed ordinarie non eradicatur, nisi in morte : quamvis autem ad vitiorum exterminationem et concupiscentiae diminutionem multum valeat studium et diligentia nostra, tamen praecipuae partes sunt gratiae Dei, sine qua nihil possumus, et cum qua omnia possumus. Ideo Propheta David, qui haec noverat omnium optime, in Psal. cii scripsit : « Benedic, anima mea, Domino, et noli oblivisci omnes retributiones ejus, qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, qui sanat omnes infirmitates tuas. » Et hoc loco posteaquam petit deleri peccatum suum, et audivit a Nathan propheta II Reg. xii : « Deus transtulit peccatum tuum, non morieris, » iterum petit lavari et mundari, id est, magis ac magis justificari per majorem gratiae infusionem, ut malis habitibus sublatis et concupiscentia mortificata, anima candidior et pulchrior fiat, et per

hoc etiam ad resistendum tentationibus fortior. « Amplius, inquit, lava me ab iniquitate mea, et a peccato meo munda me, » id est, spero peccatum meum per gratiam tuam esse deletum, et animam lotam et mundatam a reatu, et macula per actionem peccati contracta; sed cupio et peto iterum atque iterum lavari per gratiam incrementum, ut anima mea candidior et fortior evadat. Posset etiam simpliciter exponi, ut haec secunda petitio pertineat ad magnitudinem peccati declarandam, quasi dicat : Si macula peccati mei levis esset, sufficeret simplex ablutio; sed quia macula ingens et multiplex est, ideo multum, valde, amplius atque amplius lavari desidero, ut tante maculae vestigium nullum supersit.

4. QUONIAM INIQUITATEM MEAM EGO COGNOSCO, VERS. 4. ET PECCATUM MEUM CONTRA ME EST SEMPER.

Haec est secunda ratio, unde persuadere Deo conatur, ut indulgeat peccanti : quia videlicet confitetur peccatum suum, et illud in se punit continua cogitatione et recordatione. Ignosce, inquit, « quia ego peccatum meum agnosco, » non excuso, non nego, nec solum agnosco, sed perpetuo de illo cum dolore animi cogito; nam « contra me est semper, » id est, in conspectu meo positum, me quasi javelum fodere et cruciari non cessat. Hoc exemplum imitari debemus, qui Psalmos Penitentiales recitamus, ut vere dicere possimus : « Peccatum meum contra me est semper, » quod fiet si peccatum semel admissum, et per gratiam Dei forte deletum, in memoria nostra vivat, et ingratitude nostrae erga tum magnum beneficentem nos semper admoneat.

5. TIBI SOLI PECCAVI, ET MALUM CORAM TE FECI; UT JUSTIFICERIS IN SERMONIBUS TUIS, ET VINCAS CUM JUDICARIS.

Tertia haec est ratio cur a Deo indulgentiam postulet, quoniam non alium judicem timet. « Tibi, inquit, soli peccavi; » non dicit: Contra te solum peccavi; peccaverat enim etiam contra Uriam quem occiderat, et contra Bethsabeam quam adulteraverat, et contra populum quem scandalizaverat; sed dicit: « Tibi soli peccavi, » nimirum ut judicium apud quem solum convinci poterat; nam nec alium judicem habebat, et si habuisset, convinci non potuisset, quoniam factum erat sine teste; et quamvis ex suspitione fama peccati manasset in vulgus, tamen legitime peccatum probari non poterat; sed apud Deum judicem convictus erat, tum quia Deus viderat, tum quia conscientia ipsius testis erat apud eum, qui scrutatur renes et corda; et ideo subjungit declarans, « et malum coram te feci; » quamvis enim David occulte peccaverit, in tenebris clausi cubituli, tamen oculos Dei excludere non potuit. « Ut justificeris in sermonibus tuis; » illud ut non significet causam, sed consequentiam, ut Theodoretus hoc loco no-

Cardi-  
cut: «Ti-  
bi soli  
peccavi»  
cum in  
alio et  
fenderit?

Vers. 6.

6. ECCE ENIM IN INIQUITATIBUS CONCEPTUS SUM, ET IN PECCATIS CONCEPIT ME MATER MEA.

Peccatum originale hic ab-  
strahitur

Quarta ratio ducitur a prima origine, et primi hominis peccato in nos translato per generationem, ex quo facti sumus infirmi et proclives ad peccandum, et ob hanc quasi naturalem miseriam misericordia digni sumus. Quod autem hic locus non intelligatur de peccatis parentum, sed de ipso peccato originali, quod ex conceptione trahimus, probat hoc loco S. Augustinus, quia David non est natus ex adulterio, sed ex casto conjugio piorum parentum. Sed hoc ipsum probare possumus ex proprietate verborum hebraeorum; illud enim, *conceptus sum*, est in hebraeo *וְרָחֵם* *cholalhi*; quod non significat *actum gignendi*, qui ad parentes pertinet, sed *actum formationis membrorum*; quae conformatio in utero fit satis diu post concubitum parentum. Et videtur Spiritus Sanctus divina Providentia non voluisse scribi hoc loco, *genitus sum*, sed *conceptus*, sive *formatus sum*, ut preveniret haereticorum perversas interpretationes, illud etiam, *concepit me mater mea*, in hebraeo est, *וְרָחֵם יְעֻזְבֵּתִי*, quod proprie significat *caesecit me*, sive *fovit me*; proinde non refertur ad actum concubitum in quo peccant parentes, quando fornicantur, vel moechantur, sed ad actionem confovendi fetum in utero, dum formantur membra, ut anima infundatur. Quamvis autem S. Hieronymus verterit : *Peperit me mater mea*; et S. Augustinus legat : *Aluit me mater mea*; et nos cum Septuaginta legamus : *Con-*

cepit me mater mea : famen proprietates verbi est quam diximus, cum qua non pugnant illae variae lectiones : mater enim recte dicitur *concipere*, quando fetus in utero ejus formatur et fovetur : sicut etiam dicitur *alere*, non solum quando lacte nutrit jam editum, sed etiam quando in utero conservat et auget; denique non male S. Hieronymus verit : *In peccato peperit me mater mea*, quia peccatorem peperit, quem in peccato conceperat. Adde etiam quod in textu originali dicitur in singulari, *in peccato conceptus sum*, et in peccato *concepit me mater mea*. Vere enim peccatum originale, quod in conceptione contrahimus, unum est, non plura. Sed Septuaginta Interpretes verterunt in numero multitudinis, in *iniquitatibus conceptus sum*, et in peccatis *concepit me mater mea*, quia unum illud peccatum est quasi *fontis omnium aliorum peccatorum*, et in illo includuntur omnia.

Peccatum originale est fons omnium peccatorum.

7. ECCE ENIM VERITATEM DILEXISTI, INCERTA ET OCCULTA SAPIENTIAE Tuae MANIFESTASTI MIHI.

Haec est ratio quinta, quae ducitur a veritate et simplicitate cordis, quae sepepe fuit in Davide, et quam Deus maxime diligere solet, propter quam etiam Deus, qui veritas est, Davidi multa mysteria futura revelavit : nam, ut S. Joannes Chrysostomus hoc loco copiose docet, nullum est fere mysterium Christi et Ecclesiae, quod David non praeviderit, et in Psalmis praedixit. Igitur David hanc veritatem commemorat, propter quam tot mysteria divina cognovit; et quia in eadem veritate perseverat, simpliciter peccatum suum confitendo, inde petit a Deo remissionis donum : « Ecce, inquit, veritatem dilexisti, » id est, tu Deus veritatem et sinceritatem cordis semper amasti, sicut etiam contra duplicitatem et perversitatem semper odisti. « Incerta et occulta sapientiae tuae manifestasti mihi, » id est, quia veritatem amas, et in me veritatem et rectitudinem cordis invenisti, ideo tam multa mihi patefecisti mysteria divina, secretissima et occultissima, quae signa sunt infinitae sapientiae tuae. Illud, *incerta*, non significat mysteria divina esse incerta, id est, dubia in se, quasi possint non fieri; sed *incerta*, et dubia nobis, quomodo dicimus : Incertus est hominibus dies judicii, non quod non certum sit tempus esse diem judicii, sed quia incertum est nobis quando sit futurus. In textu originali vox hebraica significat *obscunditum et cooperatum*. Itaque *incerta et occulta sapientia* divinae dicuntur illa, quae sapientia divina ordinavit ab aeterno, ut fiant temporibus suis; sed abscondita et occulta sunt, antequam fiant, nisi speciali privilegio revelentur.

8. ASPERGES ME HYSSOPO, ET MUNDABOR : LA-VABIS ME, ET SUPER NIVEM DEALBABOR.

Aperit hic unum ex incertis et occultis mysteriis divinae sapientiae, quod videlicet tempore novi Testamenti aspergendi essent homines aqua munda-

da in baptismo, et perfectissime justificandi; alludit autem ad eæremoniam, quæ describitur Num. cap. xix, ubi ad expiationem tria necessaria esse dicuntur, cinis vaccæ ruxte immolæ in holocaustum, aqua cineribus mixta: et hyssopus, quo aqua aspergebatur: per cinerem vaccæ ruxte significatur Christi mors; per aquam, baptismus; per hyssopum, fides: hyssopus enim herba est humilis, radices habens in petra. Sicut enim in illa expiatione typica, aqua mundabat, sed vim habens ex cineribus vaccæ occisæ, et per hyssopum aspersa: sic etiam in baptismo aqua mundat, sed vim habens ex morte et merito Christi, et per fidem applicata. Ad hæc igitur expiationes tum figurantem, tum figuratam respicit David, cum dicit: «Asperges me hyssopo, et mundabor;» petit enim illam purgationem, quam noverat figuratam per expiationem aquæ hyssopo asperse, et quam implendam prævidebat et prædicabat in baptismo; et ut ostendat illius expiationis primarium auctorem esse Deum, dicit: «Asperges me hyssopo,» et non dicit: Asperget me sacerdos hyssopo; et ut demonstrat expiationem baptismi fore perfectissimam, ita ut vere tollat peccata, ut non solum non imputentur, sed ut non sint, et non solum tollat peccata, verum etiam infundat copiosam gratiam, addit: «Lavabis me, et super nivem dealabor.» Vide S. Augustinum lib. *Quæst. super Num.* cap. xxxiii, et Theodoretum in hunc locum Psalmi.

**9. AUDITUI MEI DABIS GAUDIUM ET LETITIAM, ET EXULTABUNT OSSA HUMILIATA.**

Effectus et signum perfectæ justificationis est, cum Spiritus reddat testimonium spiritui nostro, quod filii Dei sumus. Hoc testimonium in se aliquando Propheta expertus, iterum illud petit, dicens: «Auditui meo dabis gaudium et lætitiã,» id est, cum me perfecte laveris, addes et hoc beneficium, ut interiori quodam gaudio tanquam signo remissi peccati me mirabiliter afficias: quod gaudium erit veluti bonus nuntius, quem cordis aure jucunde percipiam. In hebraico textu est unicum verbum, pro eo quod nos habemus: *Auditui meo dabis*, et significat proprie, *audire me facies*. Itaque sensus est: Audire me facies internam vocem Spiritus Sancti, qui me gaudio lætitiæque perfundet. «Et tunc exultabunt ossa humiliata,» id est, tunc animus spiritu timoris contractus, et dissolutus, resumptis viribus exultabit. In hebraico textu habetur, et tunc exultabunt ossa quæ tu confregisti. Ex quo intelligimus spiritum timoris, quo cor conteritur et humiliatur, a Deo esse, et disponere ad spiritum dilectionis, quo anima justificatur. Per ossa intelliguntur vires animi, non ossa corporis; nam et paulo post dicitur: «Cor contritum et humiliatum, Deus, non despicias.»

**10. AVERTETE FACIEM TUAM A PECCATIS MEIS, ET OMNES INIQUITATES MEAS DELE.**

Quod prædixit futurum, in presenti sibi postulat; dixerat enim: «Asperges me hyssopo, et mundabor; lavabis me, et super nivem dealabor; auditui meo dabis gaudium,» etc.: nunc ista ipsa postulat. Ac primum petit remitti peccata, sicut antea dixerat: «Asperges me hyssopo, et mundabor: Averte, inquit, faciem tuam a peccatis meis,» id est, ne consideres peccata mea, ut ea punias: quomodo alius Sanctorum dixit, *Tob. iii*: «Ne reminiscaris, Domine, delicta mea.» Sunt tamen istæ omnes locutiones metaphoricæ; neque enim fieri potest ut Deus, quem nihil lætet, avertat faciem a peccatis, vel obliviscatur eorum; sed dicitur *avertere faciem*, vel oblivisci, quando facit id quod faciunt, qui non considerant, aut non recordantur: qui enim non considerant aut non recordantur, non puniunt. Addit autem: «Et omnes iniquitates meas dele,» ut non solum ad tempus Deus non puniat, sed nunquam omnino puniat: qui enim averfaciem ascripturam aliqua, potest iterum avertere faciem, et considerare quod scriptum est: sed qui delevit scripturam, non potest amplius legere. Facit hoc adversus hereticos, qui docent peccatum in justificatione non imputari, sed manere tamen, quasi Deus avertat quidem faciem a peccatis, sed ea nunquam omnino delet.

**11. COR MUNDUM CREA IN ME, DEUS, ET SPIRITUM RECTUM INNOVA IN VISCEBUS MEIS.**

Hoc respondet illis verbis, «lavabis me, et super nivem dealabor:» petit enim ut non solum peccata delet, sed etiam justitiam infundat, quæ animam renovet, et formosam ac splendendam reddat: quod etiam est contra hereticos, qui justificationem in sola peccatorum remissione constituunt. Quod autem dicit: «Cor mundum crea in me, Deus,» intelligitur formaliter, ut scholæ loquuntur, id est, de creatione munditiæ, non de creatione cordis: per peccatum enim non perit substantia cordis, sed mundities. Itaque sensus est: Crea munditiem in corde meo; et satis proprie dicit, *crea*, quoniam nihil invenit Deus in corde peccatoris, unde munditiem in illo efficiat, sed ex magna misericordia sua sine ullis meritis homines justificat: nam etiam si disponantur peccatores per fidem et penitentiam ad justificationem, tamen fides, et penitentia, et alia omnia similia dona Dei sunt. «Et spiritum rectum innova in visceribus meis.» Explicatio est verborum præcedentium: ut enim intelligeremus, creati cor mundum, esse, creati munditiem in corde, addit: «Et in visceribus meis innova spiritum rectum,» non autem, *innova mihi viscera*. Per viscera intelliguntur interiora animi, id est, voluntas ipsa, quæ paulo ante cor dicta est. Per spiritum rectum, intelligitur recta affectio, quæ nihil aliud est, nisi charitas: per cupiditatem enim affectus cordis distortus efficitur, dum convertitur ad inferiora. ac præcipue ad seipsum; sed per chari-

Deus quomodo oblivisci dicitur peccatorum?

Contra hereticorum justificationem imputativam.

Vers. 11

Deus in corde meo quomodo creet munditiem?

tatem dirigitur, dum convertitur ad superna, ac peiosissimum ad Deum. Innovatur igitur spiritus rectus in visceribus, quando corde mundato per gratiam, renovatur in anima pia affectio in Deum, quæ per peccatum amissa erat, et in cuius locum cupiditas distorta successerat.

**12. NE PROJICIAS ME A FACIE TUA, ET SPIRITUM SANCTUM TUUM NE AUFERAS A ME.**

Hic jam perseverantiam postulat, memor videlicet fragilitatis suæ, ne forte per gratiam erectus, iterum labi contingat. Dicitur in Scriptura, *propheta a facie Dei*, qui dimittitur, ac deserit non amplius recipiendus in gratiam, *I Reg. xvi*: «Dixit Dominus ad Samuel: Usquequo tu luges Saul, cum ego projecerim eum?» et *II Reg. vii*: «Misericordiam meam non auferam ab eo, sicut abstuli a Saul, quem amovi a facie mea;» et *IV Reg. xxiv*: «frasebatur Dominus contra Jerusalem, et contra Judam, donec projiceret eos a facie sua.» Ait igitur: «Ne projicias me a facie tua,» id est, ne sinas me iterum labi in peccatum, ne forte in perpetuum a gratia tua me removeas: parum enim mihi prodesset lavari, et super nivem dealbari, et spiritum rectum in me innovari, si tandem a facie tua cum reprobis projiciendus essem. Ut autem me non projicias a facie tua, «Spiritum sanctum tuum ne auferas a me,» id est, donum perseverantiæ mihi tribue, efficiendo per gratiam tuam, ut Spiritus tuus sanctus jugiter in me manens, spiritum rectum in visceribus meis conservet. Hoc loco notandum est, verum esse dogma ecclesiasticum Concilii Tridentini, sess. VI, cap. xiii, S. Augustini tract. 2 in *Joannem*, et S. Prosperi ad resp. 7 ad *objectiones Vincentianas*, neminem a Deo deseri, nisi prius ipse deserat Deum, id est, non auferi Spiritum Sanctum a justis, nisi ipsi peccando Spiritum in se exstinguant; tamen, ut homo non peccet, et spiritum non exstinguat, ad donum perseverantiæ pertinere, de quo dicit Apostolus: «Oramus ut nihil mali faciatis,» *II Cor. xiii*. De hoc dono hunc locum Psalmi intelligimus; cum enim dicit David: «Spiritum sanctum tuum ne auferas a me,» non significat, *non auferas, si peccavero, sed ne auferas, ut non peccem.*

**13. REDDE MIHI LETITIAM SALUTARIS TUI, ET SPIRITU PRINCIPALI CONFIRMA ME.**

Respondet hic versiculus illis verbis: «Auditui meo dabis gaudium et lætitiã;» sicut enim prædixit, post veram perfectamque justificationem secuturum in homine internum gaudium, ex testimonio spiritus intus loquentis: ita nunc posteaquam petit remissionem peccati, et infusionem gratiæ cum dono perseverantiæ, petit signum et effectum justificationis, dicens: «Redde mihi lætitiã salutaris tui,» id est, per peccatum amissam gratiam et lætitiã consequentem, ideo sicut petii reddi mihi gratiam amissam, ita consequenter peto reddi lætitiã salutaris tui, id est, lætitiã

quæ nascitur ex donata a te mihi salute; ac ne forte lætitiã extollat, et periculosam securitatem inducat, adjungit: «Et spiritu principali confirma me,» id est, peto ut stabilis et confirmes me in bono per spiritum principalem mihi a te inspiratum. In hebraico textu est vox *נְדָבָה* *ndabah*, quæ significat *principem*, et *spontanæum*, sive *liberalem*: et potest referri tum ad Spiritum Sanctum, qui vere princeps est omnium spirituum, et liberalissimus ac munificentissimus, cum sit fons omnium donorum; tum ad spiritum, id est, affectum ipsius Davidis, qui petitur a Deo talis, qualis decet optimum principem, qui debet esse spontaneus erga Deum, et liberalis erga populum. S. Augustinus et S. Hieronymus in *Commentario*, et S. Bernardus serm. 3 *De Pentecoste*, scribunt, posse per spiritum principalem intelligi Deum Patrem; per Spiritum rectum, Deum Filium; per Spiritum sanctum, Deum Spiritum Sanctum. Sed videtur hæc plia, non tamen literalis expositio.

**14. DOCEBO INIQUOS VIAS TUAS, ET IMPII AD TE CONVERTENTUR.**

Exponit fructum justificationis suæ, quæ redundabit in gloriam Dei, et multorum utilitatem. Ego, inquit, a te receptus in gratiam, post tam graves offensiones, «docebo,» et verbis et exemplo, «vias tuas,» misericordiam videlicet, et justitiam: nam «omnes viæ Domini misericordia et veritas;» et inde sequetur, ut impii exemplo meo edocti ad te convertantur. Fuit autem David omnibus posteris insigne exemplum misericordiæ et justitiæ divinæ: misericordiæ quidem, quia post tam gravia scelera, mox ut ex corde dixit: «Peccavi Domino,» remissum fuit ei peccatum; justitiæ autem, quoniam gravissimas temporales penas de eo Dominus sumpsit, ut non solum statim moretetur filius ex adulterio natus, sed etiam paulo post ipse ejiceretur a solio regni, uxores ejus publice violarentur a proprio filio, duo ejus filii Amon et Absalon interficerentur. Hoc autem exemplum non solum profuit hominibus illius sæculi, sed etiam cæteris omnibus usque ad mundi consummationem; nam Psalmus de hac re ab ipso compositus ubique frequentabitur et frequentatur, quamdiu Ecclesiæ militantis status permanebit. Itaque implevit David quod promisit, cum hunc Psalmum edidit: docuit enim iniquos vias Domini, et multi peccatores ad Deum conversi sunt, et alii deinceps sine dubio convertentur. Verisimile quoque est Davidem post repARATIONEM suam multis predicasse divinam indulgentiam, atque ejus exhortatione non paucos peccatores ad Deum fuisse conversos.

**15. LIBERA ME DE SANGUINIBUS, DEUS, DEUS SALUTIS MEÆ; ET EXULTABIT LINGUA MEA JUSTITIAM TUAM.**

Oravit paulo ante David pro ablutione peccati, et promisit se docturum peccatores vias Domini:

David omnibus posteris fuit exemplum divinæ justitiæ et misericordiæ.

Vers. 15

nunc orat pro liberatione a pena sive vindicta, quam expebat sanguis Urie injuste fusus, et promittit se laudatum Dei justitiam. Cur autem dicat, *de sanguinibus*, et non potius, *de sanguine*, ut requirebat phrasim latinam, rationem reddi S. Augustinus, quia voluit Interpres servare numerum, quem invenit in textu hebraico: in textu autem hebraico ponitur numerus multitudinis, מרובים *midamim*, ad significandum magnam effusionem sanguinis, ut *Genes. iv.*: «Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra.» In hebreo est קול ירי, *vox sanguinum*, id est, vox multi sanguinis effusi. Sic igitur hoc loco dicitur: «Libera me de sanguinibus,» id est, libera me a voce multi sanguinis Urie, qui a me injuste fusus clamat ad te, et vindictam contra me exposcit, et dicit: «Libera me,» quoniam videbat sanguinem illum, quasi militem armatum contra se stare. Proprie etiam addit: «Deus, Deus salutis mee;» nam proprium est salvatoris liberare ab imminente periculo. Et hæc etiam ratio est, cur adjungat: «Et exultabit lingua mea justitiam tuam;» nam liberatio et salvatio vera per meritum Christi prævisi fiebat, ut nunc fit per meritum Christi reipsa exhibitum. Meritum autem Christi exquisitissime iustitiam continet, et talem, ut toto corde et maxima vocis contentione laudari mereatur. Atque hoc significat verbum hebraicum תרנן *theramen*, pro quo nos habemus *exultabit*, id est, exultando et vociferando laudabit. S. Augustinus et alii per *sanguines* intelligunt peccata; sed, ut bene notavit Euthymius, literalis sensus ad verum sanguinem Urie referendus est: spiritualiter autem per sanguinem peccata intelligi possunt, quoniam peccata ex prava concupiscentia oriuntur, in concupiscentia vero præcipue sanguis dominatur.

Meritum Christi operatur salutem apud antiquos

**VERS. 16.** 16. DOMINE, LABIA MEA APERTES: ET OS MEUM ANNUNTIABIT LAUDEM TUAM.

Hoc jam sequitur ex perfecta justificatione, et liberatione peccatoris, ut labia solita Deum laudare, quæ per peccatum clausa fuerant, iterum per indulgentiam aperiantur ad gratiarum actionem et laudem Redemptoris. Atque igitur: «Domine, labia mea aperies,» id est, tu quidem indulgendo, et condonando peccata, et fiduciam et lætitiâ restituendo, «aperies labia mea,» et tunc «os meum annuntiabit laudem tuam,» prædicando misericordiam et justitiam, non solum præsentibus, sed etiam futuris hominibus.

**VERS. 17.** 17. QUONIAM SI VOUISSES SACRIFICIUM, DEDISSEM UTIQUE: HOLOCAUSTIS NON DELECTABERIS.

Reddit rationem cur sacrificium laudis offerre velit, quoniam videlicet, sacrificia pecorum Deo non placent, ac si dixisset: «Os meum annuntiabit laudem tuam,» quoniam sacrificio laudis delectari te scio, non sacrificiis animantium brutorum; nam si ea tibi placerent, non distulisses ea offerre. Non est autem sensus, sacrificia pecorum

nullo modo placere Deo, cum satis constet ex libro Levitici a Deo illa esse instituta, et offerri iussa. Sed dicuntur non placere ex seipsis, quasi inactato pecorum sit ex se opus Deo gratum, vel utile, aut necessarium; item dicuntur non placere, si conferantur cum sacrificio eucharistie, ut patet ex primo capite Malachie, ubi sacrificia vetera dicuntur cessatura, quando oblatio munda in omnibus gentibus offerretur; dicuntur etiam non placere, quando offeruntur a peccatoribus, ut dicitur *Isai. cap. 1.*, cum «Deo magis obedientia placeat, quam victimarum oblatio,» *1 Reg. cap. xv.* Denique dicuntur non placere ad expianda peccata, quoniam «impossibile est, ut dicit Apostolus *ad Hebr. x.*, sanguine taurosum et hircorum auferri peccata;» et in hoc sensu dicit hoc loco David: «Si voluisses sacrificium,» pro remissione peccati mei, «dedissem utique;» sed quia «holocaustis non delectaberis,» ita ut eorum gratia mihi peccata condones, ideo «os meum annuntiabit laudem tuam:» nam, ut diximus in explicatione Psalmi superioris, sacrificium laudis Deo gratissimum est, quoniam in ara cordis igne charitatis succenditur. In hebreo videtur paulo aliter haberi. Sic enim ad verbum legitur, *quoniam non volens sacrificium, et dabo: holocaustum non placebit.* Sed videtur repetenda negatio, cum dicitur, *et dabo*, ut sensus sit, *quoniam non volens sacrificium, ego quoque non dabo.* Vel forte Septuaginta Interpretes loco negationis legerunt particulam conditionalem; nam ea posita potest littera hebraica sic legi: *Quoniam si velles sacrificium, et darem; quod est idem cum eo, quod nos habemus, ex versione Septuaginta: «Si voluisses sacrificium, dedissem utique.»*

**VERS. 18.** 18. SACRIFICIUM DEO SPIRITUS CONTRIBULATUS; COR CONTRITUM ET HUMILIATUM, DEUS, NON DESPICIES.

Explicat clarius quod sacrificium laudis Deo placeat, illud videlicet, quod ex corde contrito et humiliato procedit, quando videlicet homo agnoscens miseriam suam et misericordiam Dei, humiliatur sub potenti manu ejus, et illi honorem et gloriam, sibi autem ignominiam et confusionem tribuit. *Dan. ix.*: «Tibi, Domine, justitia, nobis autem confusio faciei;» et paulo post: «Domine, nobis confusio faciei, regibus nostris, et principibus nostris, et patribus nostris, qui peccaverunt: tibi autem Domino Deo nostro, misericordia et propitiatio.» Spiritus contribulatus idem est, quod cor contritum: nam in codice hebraico, et græco codice eadem vox repetitur, *spiritus contritus, et cor contritum;* sed Interpres maluit variare vocabula; et sensus idem est: dicitur enim *spiritus contribulatus*, anima dolore affecta, ac per hoc in tribulatione posita ob peccatum in Deum commissum: sic etiam spiritus contritus dicitur anima ex dolore concepto ob

Sacrificia veterum quomodo Deo placerent vel non?

Spiritus contribulatus quis sit?

admissum peccatum, quasi scissa, et in pulverem redacta, non amplius retinens lapideam duritiam, et resistantiam. Hæc autem contritio spiritus est gratisimum Deo sacrificium, quia quemadmodum peccatis Deus offenditur, ita penitentia placatur; et ideo recte subjungitur: «Cor contritum et humiliatum, Deus, non despicias,» «quoniam despiciet Deus superbos, illisque resistit; sed humilibus,» qui se illi libenter subjiciunt, «semper dat gratiam,» *Jac. iv.*

**VERS. 19.** 19. BENIGNE FAC, DOMINE, IN BONA VOLUNTATE TUA SION, UT EDIFICENTUR MURI JERUSALEM.

Hæc est ultima ratio qua David titulus ad placandum Deum, et impetrandam perfectam justificationem, et reparationem post tam gravem lapsum: dicit enim hanc suam reparationem toti populo profuturam, sicut toti populo noceret ejus ruina. Itaque rogat ut præset hoc beneficium ipsi civitati Sion et Jerusalem. «Benigne fac, Domine, in bona voluntate tua Sion,» id est, si ego dignus non sum qui exaudiar, respice civitatem, cujus ego sum caput, et illi benefac sanando caput illius, «in bona voluntate tua,» id est, juxta beneplacitum tuum, quo tibi complacuit, hanc civitatem tibi eligere in propriam et peculiarem sedem. «Ut edificentur muri Jerusalem,» id est, ut sic muri Jerusalem qui corruerunt, iterum edificentur. Vocat muros Jerusalem seipsum, qui instar murorum totum populum custodiebat et defendebat, qua metaphora dicitur etiam de Rege Christo: «Salvator ponetur in ea murus, et antemurale,» *Isai. xxvi.*; et: «Dabo te populo huic in murum æneum,» *Hierem. xv.* In hebreo legitur, *edifica muros Jerusalem*, qui per lapsum meum ceciderunt; restitue mihi spiritum copiosum et gratiam abundantem, ut populum tuum instar murorum defendere et custodire valeam.

**VERS. 20.** 20. TUNC ACCEPTADIS SACRIFICIUM JUSTITIÆ.

OBLATIONES, ET HOLOCAUSTA: TUNC IMPONENT SUPER ALTARE TUUM VITULOS.

Effectus justificationis sunt opera justitiæ, quæ placent Deo, ut vera sacrificia spiritualia, juxta illud Apostoli *ad Hebr. xii. 16.*: «Beneficentiæ et communionis nolite oblivisci: talibus enim hostiis promeretur Deus;» et *1 Petr. ii.*: «Offerte spirituales hostias acceptabiles Deo, per Jesum Christum.» «Tunc,» inquit, id est, cum ego perfecte reparatus et justificatus fuero, «acceptabis sacrificium justitiæ,» bona videlicet opera mea, et populi mei; «oblationes et holocausta,» id est, quæ bona opera, vel erunt spirituales oblationes, vel spiritualia holocausta. Oblationes spirituales sunt, cum quis ex charitate donat bona sua, elemosynas erogando; holocausta vero, cum donat se totum in Dei obsequium, juxta illud *Rom. xii.*: «Obsecro vos, fratres, ut exhibeatis corpora vestra, hostiam viventem, sanctam,» etc. «Tunc imponent super altare tuum vitulos,» id est, cum viderint homines ista sacrificia justitiæ acceptissima tibi esse, accurrent multi, et certatim imponent super altare tuum sacrificia, non quæcumque, sed omnium optima: sacrificia enim vituli erat omnium sacrificiorum prestantissimum: ac per hoc vitulos super altare imponere, nihil est aliud, nisi opera justitiæ perfecte Domino Deo offerre. S. Augustinus more suo exponit hunc locum de adificatione ecclesie Jerusalem, ubi sacrificia justitiæ undequaque perfecta ab omnibus offerentur. Theodoretus et Euthymius exponunt etiam mystice de adificatione ecclesie christianæ, quæ versatur in terris; idem quoque addunt, posse intelligi hos duos versiculos de reedificatione Jerosolymæ, quæ facta est tempore Nehemie, ut videlicet David in spiritu post delictum peccatum suum, et impetratam remissionem, prævideret peccatum commune totius gentis, ob quod everterenda esset Jerusalem, et simul oraverit pro remissione illius peccati, et restauratione civitatis.

Quid est vitulos super altare imponere?

PSALMUS LII

SECUNDUM HEBRÆOS.

V. v. — 1. In finem, intellectus David.  
2. Cum venit Doeg Idumæus, et nuntiavit Sauli: «Venit David in domum Achimelech.»

V. s. ii. — Victori, eruditio David, cum venisset Doeg [al. Doech] Idumæus, et nuntiasset Sauli [al. Saul], dicens ei: «Venit David in domum Achimelech.» [al. Achimelech].

3. Quid gloriaris in malitia, qui potens es in iniquitate?  
4. Tota die injustitiam cogitavit lingua tua; sicut novacula acuta fecisti dolium.  
5. Dilexisti malitiam super benignitatem,

Quid gloriaris in malitia, potens? misericordia Dei tota est die.  
Insidias cogitavit lingua tua, quasi novacula acuta faciens dolium.  
Dilexisti malum magis quam bonum, men-

iniquitatem magis quam loqui aequitatem. dadium magis quam loqui [al. tac. loqui] justitiam. SEMPER.

6. Dilexisti omnia verba praecipitationis, lingua dolosa.

7. Propterea Deus destruet te in finem: evellet te, et emigrabit te de tabernaculo tuo, et radicem tuam de terra viventium.

8. Videbunt justi, et timebunt, et super eum ridebunt, et dicent: 9. Ecce homo, qui non posuit Deum adiutorem suum.

Sed speravit in multitudine divitiarum suarum, et praevaluit in vanitate sua.

10. Ego autem sicut oliva fructifera in domo Dei, speravi in misericordia Dei, in aeternum, et in saeculum saeculi.

11. Confitebor tibi in saeculum quia fecisti, et exspectabo nomen tuum, quoniam bonum est in conspectu sanctorum tuorum.

*Argumentum.* — Vers. 3, thema proponitur: A malitia tua, o scelerate, tuetur me Dei gratia. Stropha tres sequuntur: vers. 4-6, perniciose tu quidem meditaris; vers. 7-9, sed perdet te Deus cum maximo omnium piorum gaudio; vers. 10-11, me vero tuetur Dei gratia. Nefarium hominem, qui hoc Psalmo perstringitur, esse Doegum, censent plerique; sed Saulo multo aptius carmen convenire, Hengstenberg affirmat, quod rem attente consideranti facile patebit; nec obstat titulus. Somniant qui cum Mauro loco *Iai*. xxii, 16 seqq., aut *Jerem*. xx, 3 seqq. cogitant. Historia copiose describitur I *Sam*. xxi et xxii.

1. Praecentori, carmen Davidis, *compositum*,
2. quem venisset Doeg, Idumæus, ad Saulum, eique nuntiasset: « Venit David in domum Abimelechi. »
3. Quid gloriaris in malitia, tu tyranne?  
Gratia Dei toto (et omni) die (mecum est).
4. Perniciosa meditatur (profert) lingua tua,  
instar novaculae acutae, o doli artifex.
5. Amas malum praeter bono,  
mendacium praeter loqui rectum.
6. Amas omnia verba absorptionis (perniciosissima),  
lingua frandis.
7. Etiam (ideo) Deus destruet te in perpetuum (prorsus),  
corripiet te et evellet te e tentorio,  
et eradicabit te e terra viventium.
8. Et videbunt justi, et reverebuntur Deum,  
et de eo ridebunt, dicentes:
9. « En virum, qui non posuit Deum praesidium suum,  
et confidit in multitudine divitiarum suarum;  
valuit (se validum existimavit) malitia sua! »
10. At ego sicut olea virens in domo Dei *sum* (vel *ero*);  
confido (nitor) in gratia Dei perpetuo.

11. Celebrabo te in saeculum, quia fecisti (quae peto),  
et exspectabo nomen tuum, quia bonum est,  
coram piis (cultoribus) tuis.

## NOTE.

Vers. 3. *Tyranne*: alii, *heros*, ironice dictum; propr. *potens*. *Dei*, propr. *fortis*, ⇨ *potens* in priori membro oppositum. — Vers. 5. *Præ bono*, i. e. et non bonum. — Vers. 7. *Corripiet*: חָרַף est *primas tollere*, ait Hengstenberg; igitur sensus est: te corripiet et ejiciet Deus, quemadmodum aliquis primas arripit et foras projicit. — Vers. 11. *Nomen*, eximiam tuam potentiam et benignitatem semper ad juvandum paratam. *Coram*, etc. subaudi: haec omnia agam coram, etc.

## BELLARMINI EXPLANATIO.

## PSALMUS LI.

## TITULUS ET ARGUMENTUM.

*In finem, intellectus David, cum venit Doeg Idumæus et nuntiavit Sauli: « Venit David in domum Abimelech. »*

Titulus Psalmi notissimus est ex historia lib. I *Reg.* cap. xxii. Argumentum autem est reprehensio Doeg Idumæi, qui calumniatus est Davidem et Achimelech sacerdotem apud regem Saul, et causa fuit perditionis multorum hominum.

## EXPLICATIO PSALMI.

Vers. 1. QUID GLORIBARIS IN MALITIA, QUI POTENS ES IN INIQUITATE?

Orditur David ab interrogatione, ut efficacior sit reprehensio, quomodo M. Tullius adversus Catilinam inceptit: « Quousque tandem abutere, Catilina, patientia nostra? » « Quid gloriaris, inquit, in malitia, qui potens es in iniquitate? » gloriabatur enim Doeg Idumæus, quod accusatione sua perdidisset sacerdotem Domini, et omnem familiam ejus. Saul enim cum audivisset ab isto Doeg Idumæo, Davidem fuisse receptum hospicio ab Achimelech sacerdote, in tantam iram exarsit, ut non solum occidi jussit ab ipso Doeg sacerdotem Achimelech, sed etiam octoginta quinque alios sacerdotes, qui erant cum eo; et deinde percussit in ore gladii civitatem sacerdotalem, occidens viros et mulieres, parvulos et lactentes, oves quoque, et boves, et asinos. Ecce quanta mala nata sunt ex calumniatore illo, ut vere dictus sit « potens in iniquitate. » Sed occurrit difficultas ex discordia codicum hebraicorum, graecorum et latinorum. Nam S. Hilarius et S. Augustinus legunt: *Quid gloriaris?* Sed nostrae lectioni: *Quid gloriaris?* favent textus hebraicus et S. Hieronymus, non solum in versione, sed etiam in *Commentario*. Praeterea in textu hebraico et graeco constituitur punctum post vocabulum *potens es*: « Quid gloriaris in malitia, qui potens es. » Sed nostrae lectioni favent S. Hilarius et S. Hieronymus in *Commentario*, quamvis S. Augustinus et Euthymius legant ut nunc habetur in hebraico et graeco textu. Ap-

paret igitur apud veteres fuisse varias interpunctiones. Denique in hebraico codice habetur, *misericordia Dei*, pro eo quod est in graeco, ἀνομία, *iniquitas*; sic enim ad verbum legitur in hebraico: *Quid gloriaris in malitia, qui potens es misericordia Dei?* Sed vox hebraica חֶסֶד *chesed* non significat solum *misericordiam*, sed etiam *opprobrium*, ut perspicuum est ex *Levit.* cap. xx, vers. 17, et ex *Proverb.* cap. xiv, vers. 37. Igitur hoc loco non debuisset verti *misericordia Dei*, sed *opprobrio Dei*, quia occidit multitudinem sacerdotum, quod in opprobrium Dei redundavit. Septuaginta Interpretes verterunt ἀνομίαν, *iniquitatem*, quia factum illud Doeg Idumæi iniquissimum fuit: nam, ut legitur I *Reg.* xxii, nulli illi ausi sunt mittere manus suas in sacerdotes, etiam rege jubente, praeter istum Doeg Idumæum, qui tamen omnium optime noverat innocentiam sacerdotum, ut testis oculatus omnium rerum.

2. TOTA DE INJUSTITIAM COGITAVIT LINGUA TUA, VERS. 1. SICUT NOVACULA ACUTA FEGISTI DOLUM.

Exaggerat miris modis calumniosam illam delationem Doeg Idumæi; ac primum dicit, non fuisse repentinam delationem, sed diu meditatam: « Tota die, inquit, injustitiam cogitavit lingua tua, » id est, assidue cogitabas quomodo injuste deferres, et tandem oblata occasione lingua tua peperit, quod diu antea paruribat: quamvis enim cogitatio ad mentem pertinet, tamen David poetice tribuit hoc linguae, quasi ipsa lingua tam mala fuerit, ut etiam silens apud aures hominum, la-

men apud se ipsa cogitando loqueretur. Deinde addit deceptionem ab ipso celerrime factam esse, quomodo novacula acuta expeditissime et facillime scindit : conjungit enim Propheta eleganter tarditatem meditationis cum celeritate executionis. Vere enim Doeg Idumæus, quod diu antea cogitaverat, celerrime data occasione perfecit. Siquidem paucissimis verbis omnino Sauli persuasit, Achimelech sacerdotem cum Davide conjurasse, qui fuit dolus et impostura gravissima; id igitur : « Sicut novacula acuta fecisti dolum, » id est, sicut novacula acuta facillime scindit capillos, ita tu facillime Saulum decepsisti. Potest etiam per *dolum* intelligi dolosa et fraudulenta occisio sacerdotum, quam Doeg effectit interficiendo totam progeniem sacerdotum usque ad parvulos et lactentes, quomodo novacula abradit penitus omnes pilos, quamvis tenuissimos. Dicitur autem dolosa occisio, quia sacerdotes non fuerunt vocati ad regem tanquam inimici, ut timere potuerint se occidendos, sed circumventi sunt, et de improvviso perierunt.

**Vers. 3. 3. DILEXISTI MALITIAM SUPER BENIGNITATEM, INIQUITATEM MAGIS QUAM LOQUI ÆQUITATEM.**

Declarat ex qua radice prodierit illa calumniosa delatio, ac dicit illam non prodixisse ex ignorantia, vel casu aliquo, sed ex mala voluntate ipsius, qui dilexit semper malum potius quam bonum, et mendacium potius quam veritatem. « Dilexisti, inquit, malitiam super benignitatem, » id est, delectaris potius nocere proximo, quam illi benefacere. « Iniquitatem magis, quam loqui æquitatem, » id est, mendacium potius loqui te delectat, quam veritatem : nam verbum hebraicum שקר *sheker* proprie mendacium significat; sed quia mendacium perniciosum iniquitas quaedam est, ideo Septuaginta Interpretes verterunt εὐδαιμονίαν, *iniquitatem*, ut declararent hic agi de mendacio pernicioso : sic etiam ipse David cum deberet mendacio opponere veritatem, opposuit tamen justitiam, dicens, « quam loqui æquitatem, » quoniam voluit indicare mendacium illius Doeg Idumæi non fuisse mendacium otiosum, vel officiosum, sed plane perniciosum et injustum. Porro, per *æquitatem* intelligenda est *justitia*, ut sonat vox hebraica צדק *tsedek*, non autem id quod apud Latinos proprie sonat vocabulum *æquitas*. At non videtur Doeg mendacium aliquod protulisse, cum ait : « Venit David in domum Achimelech. » Respondeo, mendacium fuisse in verbis illis juxta intentionem dicentis et audientium : ipse enim significare voluit, Achimelech fuisse socium conjurationis David, et in eo sensu accepta sunt verba ejus a rege Saul.

**Vers. 4. 4. DILEXISTI OMNIA VERBA PRÆCIPITATIONIS, LINGVA DOLOSA.**

Explicat adhuc magis, quid dixerit, « mendacium et iniquitatem; » et ait fuisse mendacium

verè perniciosum, cum fuerit causa perditionis plurimorum hominum innocenorum. « Dilexisti, inquit, omnia verba præcipationis, » id est, dilexisti omnia verba, quibus possent homines innocentes præcipitari in ruinam et perditionem: vox hebraica בלתי *balah* significat *deglutire, absorbere, perdere*, et similia. Itaque illud, *præcipationis*, exponi debet, præcipationis in mare, vel in foveam, ut absorbentur, vel devorentur; vel positum est *præcipationis* pro *ruina*, et *perditionis*: constat autem ex lib. I Reg. cap. XIII, propter verba Doeg Idumæi integram civitatem perisse. Illud autem, *lingua dolosa*, varie legitur ab auctoribus : nam S. Hilarius et S. Augustinus legunt *linguam dolosam*, ut etiam legit Theodoretus, et nunc habent greci codices; et si ita legitur, sensus erit : *Dilexisti omnia verba præcipationis, linguam dolosam*, id est, dilexisti omnia verba præcipationis, dilexisti, inquam, linguam dolosam. At S. Hieronymus, quamvis in hebreo verat *linguam dolosam*, tamen in *Commentario Psalmoreum* legit, *in lingua dolosa*, ut etiam legit Euthymius, licet non taceat varietatem codicum grecorum, in quorum nonnullis sit in accusativo *linguam dolosam*; et si quis ita legat, sensus erit : *Dilexisti omnia verba præcipationis in lingua dolosa*, id est, per instrumentum lingue dolose. Nostri codices videntur accipiendi in vocativo, ut sensus sit : *O lingua dolosa*, tu dilexisti omnia verba præcipationis, id est, delectaris semper loqui verba pernicioso; et videtur nostra lectio satis concordare cum textu hebraico, ubi simpliciter ponitur vocabulum sine ullo signo casus obliqui.

**5. PROPHEREA DEUS DESTRUIT TE IN FINEM; VERB. 5. EVELLE TE, ET EMIGRABIT TE DE TABERNACULO TUO, ET RADICEM TUAM DE TERRA VIVENTIUM.**

Prædicit non fore impunitum peccatum Doeg Idumæi, sed pro temporali destructione sacerdotum, cujus ipse causa fuit, retribuendum ei exitum sempiternum. « Propterea, inquit, Deus destruet te in finem, » id est, propter hoc tuum peccatum Deus te radicitus destruet in hoc sæculo, et in futuro, ita ut in æternum destructus maneat, quibus significare videtur æterna desolatio in hoc sæculo, et æterna damnatio in futuro; atque hæc est justa retributio impiorum, ut qui alios perdunt, ipsi quoque male pereant. Deinde quod generatim dixerat, explicat per partes, dicens : « Evellet te, et emigrabit te de tabernaculo tuo, et radicem tuam de terra viventium, » id est, hoc modo te penitus destruet, quia puniet te exilio et orbitate, ita ut primum amittas opes et patriam, deinde in exilio et sine liberis moriaris. « Evellet, inquit, te, et emigrabit, » id est, migrare faciet de tabernaculo tuo, et sic exul, et vagabundus erabis. « Et radicem tuam evellet de terra viventium, » id est, te cum omni posteritate tua de terra eradicabit : filii enim similes sunt radicibus, quia per hos pater radiceat et stabiliat in terra. Et quoniam

Justo retributio impiorum.

**8. EGO AUTEM SICUT OLIVA FRUCTIFERA IN DOMO DEI, SPERAVI IN MISERICORDIA DEI IN ÆTERNUM, ET IN SÆCULUM SÆCULI.**

Concludit Psalmum ostendens se omnino contrariam viam ingressum esse. « Ego, inquit, similis sum olive fructiferae in domo Dei, » id est, non evellar, neque eradicabor, ut Doeg lignum aridum, sed radicabor magis et magis, ut oliva speciosa, semper virens, et fructum adferens; et quia talis sum, ideo « speravi in misericordia Dei in æternum, et in sæculum sæculi, » id est, speravi me adjutum iri a Deo in æternum, et in sæculum sæculi. Ubi mice opponit se Doeg Idumæo; illum comparat ligno arido, se vero olive virenti; illum dicit evellendum etiam de tabernaculo suo, se dicit radicandum in domo Dei; illum dicit, sperasse in divitiis suis, se autem in misericordia Dei.

**9. CONFITEBOR TIBI IN SÆCULUM, QUIA FECISTI; ET EXPECTABO NOMEN TUUM, QUONIAM BONUM EST IN CONSPECTU SANCTORUM TUORUM.**

Gratias agit pro re futura, quasi præterita, quoniam futura apud Deum et in cognitione Prophetarum certissima sunt. « Confitebor, inquit, tibi in sæculum, » id est, laudabo te semper, quia fecisti judicium hoc, ut sperantem in divitiis suis confunderes et destrueres, sperantem in te consolares et edificares. « Et expectabo nomen, » id est, et semper deinceps sperabo in te; idem enim est sperare in Deo, et expectare Deum, et nomen Dei pro ipso Deo ponitur. « Quoniam bonum est in conspectu Sanctorum tuorum, » id est, merito sperabo in nomine tuo, quoniam nomen tuum dulce est Sanctis tuis, qui ejus dulcedinem gustaverunt.

Futura apud Deum et in cognitione Prophetarum sunt certissima.

PSALMUS LIII.

SECUNDUM HEBRÆOS.

**V. v. — 1. In finem, pro Maeleth, intelligentiæ David.**

- 1. Dixit insipiens in corde suo : Non est Deus.
- 2. Corrupti sunt, et abominabiles facti sunt in iniquitatibus : non est qui faciat bonum.
- 3. Deus de cælo prospexit super filios hominum, ut videat si est intelligens, aut requirens Deum.
- 4. Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt; non est qui faciat bonum, non est usque ad unum.
- 5. Nonne scient omnes qui operantur iniquitatem, qui devorant plebem meam ut cibum panis?

**V. s. II. — Victori, per chorum, eruditio David.**

- 1. Dixit stultus in corde suo : Non est Deus. Corrupti sunt, et abominabiles facti sunt in iniquitate, non est qui faciat bonum.
- 2. Deus de cælo prospexit super filios hominum, ut videret si est intelligens requirens Deum.
- 3. Omnes aversi sunt, pariter adhererunt : non est qui faciat bonum, non est usque ad unum.
- 4. Numquid non cognoverunt qui operantur iniquitatem, qui comedunt populum meum ut cibum panis? Deum non invocaverunt.

6. Deum non invocaverunt, illic trepidaverunt timore, ubi non erat timor:

Quoniam Deus dissipavit ossa eorum qui hominibus placent; confusi sunt, quoniam Deus sprevit eos.

7. Quis dabit ex Sion salutare Israel? cum converterit Deus captivitatem plebis suae, exultabit Jacob, et letabitur Israel.

Ibi timuerunt timore, ubi non erat [al. est] timor:

Quoniam Deus dispersit ossa circumdantium te: confunderis, quia Deus projecit eos.

Quis dabit ex Sion salutare Israel? cum redierit Deus captivitatem populi sui, exultabit Jacob, letabitur Israel.

Argumentum. — Vid. quae Psalmo xiv praemisimus.

1. Praeentori, ad modum *instrumenti* machalath, carmen Davidis.
2. Dixit stultus in corde suo: « Non est Deus! » Corruerunt, abominandam reddiderunt iniquitatem suam. Nullus qui faciat bonum.
3. Jova de caelis desepxit in filios hominum, ut videret num *quis sit* intelligens (pius), quarens Deum.
4. Quisque eorum recessit, ad unum corrupti sunt; non est qui faciat bonum, non est vel unus.
5. Numquid sensu carent omnes facinorosi, qui vorant populum meum — vorant panem! Jovam non invocant?
6. Tunc tremuere tremorem: non erat tremor; nam Deus dispersit ossa praeliantis adversus te, *Israel*. Pudore affecisti eos, *o Israel*, nam Deus rejecit eos.
7. Utinam veniat e Sione salus Israelis! Quando redierit Jova captivitatem populi sui, exsultet Jacob, et letetur Israel!

## NOTE.

Vers. 1. *Machalath*. Gesenius, *cithara*; alii, *tibia* genus; Ewaldus vocabuli sensum omnino obscurum esse fatetur; Hengstenberg, *super morbo*, vel *langore*, quo nomine totius humani generis corruptio in hoc Psalmo describenda significatur. *Carmen*, a *sacal*, quod proprie est *formare*, *figurare*, hinc *cogitatione sibi fingere* aliquid, *poema*, poema exquisitioris formae, ac *carmen*, vel *psalmus* simpliciter. Ewaldus, *carmen exquisitiori modo concinendum*; Hengstenberg, *doctrina*. — Vers. 6. *Non erat tremor*, vel *timor*, i. e. dum impij securi erant, subito a Deo prostrati sunt. Maurer, *q. d.* Tunc pavent; pavent? imo vero.... imo vero illo ipso temporis momento, quo Deus nefarios conspiciat, ab illo prostrati jacent, ut non tam trepidant, quam corruant. *Praeliantis*, vel *obsidentis* te. — Versiculo 7, et forsitan precedenti, vestigia insunt retractati carminis tempore Cyri.

## BELLARMINI EXPLANATIO.

## PSALMUS LII.

## TITULUS ET ARGUMENTUM.

In finem, pro Macheleth, intelligentia Dav. d.

Hic titulus habet unam vocem non interpretatam, videlicet מַכֵּלֶת, pro *macheleth*. Et S. Hieronymus vertit, *per chorum*; sed per chorum videtur intellexisse instrumentum musicum, ut ipse idem testatur in epistola ad *Dardanum* (si tamen ea epistola ipsius est) de musicis instrumentis, quomodo nonnulli accipiunt vocabulum chori in Psalmo ultimo in illis verbis: « In tympano et choro, in chordis et organo. » Neque improbabile est per chorum posse intelligi ceterum Cantorum canentium, ut sensus sit, Psalmum esse compositum pro choro, ut videlicet canatur a multis simul. Fateor tamen priorem expositionem videri veriorem, quoniam Septuaginta Seniores non reliquisse eam vocem non interpretatam, nisi existimassent ea voce significari nomen proprium alicujus instrumenti musici. Quod additur, *intelligentia David*, significat, in hoc Psalmo *aperiri intelligentiam*, sive *eruditionem David*, ut vertit S. Hieronymus: ex quo titulo colligitur argumentum Psalmo, quod est, deploratio insipientiae generis humani; ideo enim fit mentio intelligentiae David, quia per ipsum coarguenda erat caecitas et insipientia generis humani.

## EXPLICATIO PSALMI.

- Vers. 1. 1. DIXIT INSIPIENS IN CORDE SUO: NON EST DEUS. benter; sed, ut ibi admonuimus, illi tres versiculi additi sunt ex diversis Scripturae locis, et ad Psalmum proprie non pertinent.
- Vers. 2. 2. CORRUPTI SUNT, ET ABOMINABILES FACTI SUNT IN INIQUITATIBUS SEIS: NON EST QUI FACIAT BONUM. Quintus versiculus, qui respondet octavo in Psalmo tertio decimo, idem cum illo est, nisi quod hic dicitur: « Nonne scient? » ibi dicitur: « Nonne cognoscent? »
- Vers. 3. 3. DEUS DE COELO PROSPEXIT, UT VIDEAT, SI EST INTELLIGENS AUT REQUIRENS DEUM. Sextus versiculus, qui respondet nono, idem est cum illo, nisi quod hic dicitur: *Deum*, ibi *Domini*.
- Vers. 4. 4. OMNES DECLINAVERUNT, SIMUL INUTILES FACTI SUNT: NON EST QUI FACIAT BONUM, NON EST USQUE AD UNUM. Septimus versiculus, qui respondet decimo, plane diversus est. Ibi enim dicitur: « Quoniam Dominus in generatione justa est: consilium inopis confudisti, quoniam Dominus spes ejus est; » hic vero dicitur: « Quoniam Deus dissipavit ossa eorum, qui hominibus placent: confusi sunt, quoniam Deus sprevit eos. » Ille igitur versiculus, qui solus explicandus est, reddit rationem cur impij trepidant timore, ubi non est timor; et dicit causam esse, « quoniam Deus dissipat omnia ossa eorum, » id est, debilitat omne robur eorum, ut etiam levissima quaeque formident: id vero facit admirabili providentia sua infatuando consilia eorum, impediendo conatus eorum, et ad nihilum redigendo omnes machinationes eorum: ossa enim in Scripturis pro fortitudine passim accipiuntur. Addit Propheta, « qui hominibus placent, » quoniam ejusmodi homines pleni sunt timore humano, sive mundano, et totum studium eorum est hominibus placere. Apostolus autem e contrario dicit, *Gal. cap. 1*: « Si hominibus placerem, Christi servus non essem. » In hebraeo non habetur: *Qui hominibus placent*, sed: *Circumdantium te*; sed Septuaginta Interpretes non legunt *חַנּוּךְ chonach*, quod est, *circumdantium te*, sed *חַנּוּף chonaph*, quod significat *hypocritam*, *simulatorem*, *adulatorum*, quam vocem rectissime interpretati sunt, *ἀδελφωπλαστῶν*, id est, eorum qui ho-

Hic Psalmus idem fere est cum Psalmo tertio decimo; inde igitur petatur explicatio: satis enim erit hic annotare diversitatem utriusque Psalmi.

Primus versiculus est omnino idem. Secundus versiculus est etiam idem, nisi quod in isto habetur, *in iniquitatibus*; in illo, *in studiis*: sed idem est sensus; studia enim illa sunt affectus et desideria mala, quae omnia iniqua sunt, et peccata, ac per hoc iniquitates.

Tertius versiculus idem est, nisi quod hic dicitur *Deus*, ibi dicitur *Domini*.

Quartus versiculus idem omnino est. Quintus versiculus, sextus et septimus, qui habentur in Psalmo tertio decimo, in hoc non ha-



minibus placent; ejusmodi enim sunt adulatores et hypocritæ. Adjungit Propheta: « Confusi sunt, quoniam Deus sprevit eos, » quibus verbis videtur alludere ad versiculum decimum Psalmi decimi tertii: « Consilium inopis confudistis, quoniam Dominus spes ejus est. » Quasi dicat: Vos impij confudistis consilium inopis confidentis in Deo, et Deus confondet vos, ut sæpe erubescere cogimini videntes irrita consilia vestra, quoniam in Deo non sperastis, et Deus sprevit vos, ac per hoc non adjuvat vos. Possent etiam hæc referri ad novissimum judicium, in quo omnes impij confundentur, quoniam Deus judex omnium spernet eos, dicens: « Non novi vos, ite in ignem æternum, » *Matth. xxv.*

## PSALMUS LIV

## SECUNDUM HEBRÆOS.

V. v. — 1. *In finem, in carminibus, intellectus David,*

2. *Cum venissent Ziphæi, et dixissent ad Saul: « Nonne David absconditus est apud nos? »*

3. *Deus, in nomine tuo salvum me fac, et in virtute tua judica me.*

4. *Deus, exaudi orationem meam; auribus percipe verba oris mei.*

5. *Quoniam alieni insurrexerunt adversum me, et fortes quasierunt animam meam, et non proposerunt Deum ante conspectum suum.*

6. *Ecce enim Deus adjuvat me, et Dominus susceptor est animæ meæ.*

7. *Averte mala inimicis meis, et in veritate tua disperde illos.*

8. *Voluntarie sacrificabo tibi, et confitebor nomini tuo, Domine, quoniam bonum est.*

9. *Quoniam ex omni tribulatione eripuisti me, et super inimicos meos desepit oculus meus.*

*Argumentum.* — Vide historiam I Sam. xxii, 19. Strophæ duæ: vers. 3-5, defende me, o Deus, ab insidiatoribus vite meæ; vers. 6-9, spero precibus meis te esse satisfacturum; quod ubi feceris, ego te offeram laudibus.

1. Præcentori, fidibus *canendum*, maskil (*Ps. lxxv, 1*) Davidis, *compositum*,
2. quum venissent Ziphenses et dixissent Saulo: « Nonne (en) Davides latitat apud nos? »
3. Deus, nomine tuo (ope tua) salva me, et fortitudine tua judica me [*ius meum tuere*],
4. Deus, audi precem meam, ansulta verba oris mei.

Octavus versiculus, qui est postremus, idem est cum postremo versiculo Psalmi xlii, nisi quod ibi dicitur: « Cum averterit Deus captivitatem. » Sed quamquam *avertere* et *convertere* videantur esse contraria, tamen hoc loco sensum eundem faciunt: dicitur enim Deus *avertere* captivitatem, cum tollit e medio et ad nihilum redigit ipsam captivitatem; quod fit cum, captivis liberatis, captivitas esse desinit. Dicitur autem idem Deus *convertere* captivitatem, quando captivos revocat et reducit in patriam. Denique cum dicitur *averti* captivitas, sumitur captivitas pro forma, id est, pro ipsa vera captivitate: cum dicitur *converti* captivitas, sumitur captivitas pro personis, quæ erant captivæ.

Quomodo  
Deus  
avertat  
captivi-  
tatem?

V. s. n. — *Victori, in Psalmis, eruditio David: quando venerunt Ziphæi et dixerunt Saul: « Nonne David absconditus est apud nos? »*

Deus, in nomine tuo salva me [*al. salvum me fac*], et in fortitudine tua ulciscere me.

Deus, exaudi orationem meam; auribus percipe verba oris mei.

Quia alieni insurrexerunt adversum me, et fortes quasierunt animam meam: non posuerunt Deum in conspectu suo. SEMPER.

Ecce Deus auxiliator mihi: Dominus sustentans animam meam.

Reddet [*al. redde*] malum insidiatoribus [*h. decantatoribus*] meis: in veritate tua [*al. tac. tua*] disperde eos.

Voluntarie sacrificabo tibi: confitebor nomini tuo, Domine, quoniam bonum.

Quoniam ex omni tribulatione liberavit me, et inimicos meos vidit oculus meus.

5. *Nam alieni surgunt contra me, et prævalidi (violenti) insectantur vitam meam; non ponunt Deum ante se (Deum non curant).*

6. *Ecce, Deus adjutor mihi est, Dominus inter eos qui sustentant vitam meam.*

7. *Revertetur malum in insidiatores meos; per fidem tuam excinde eos.*

8. *Donis voluntariis sacrificabo tibi; celebrabo nomen tuum, Jova, quia bonum est:*

9. *Quod ex omni angustia eripuit me, et hostes meos (spe frustratos) cum voluptate intuetur oculus meus.*

## NOTE.

Vers. 5. *Alieni*, eodem sensu quo Job fratres suos *alienos*, i. e. inimicos vocat, xix, 13. *Alii legunt 20-tim, insolentes*, quod melius congruit hemistichio alteri. — Vers. 6. *Dominus*, etc. i. e. ipse sustentat — Vers. 7. *Revertetur*; vel *rependet*, si cum veteribus legas *iashab*.

## BELLARMINI EXPLANATIO.

## PSALMUS LIV.

## TITULUS ET ARGUMENTUM.

*In finem, in carminibus, intellectus David, cum venissent Ziphæi, et dixissent ad Saul: « Nonne David absconditus est apud nos? »*

Ex titulo colligitur argumentum. Scribitur lib. I Reg. cap. xxii, Ziphæos proditores fuisse Davidis, qui apud eos, tanquam apud amicos mansens, declinabat persecutionem Saulis. Ipsi enim Sauli patefecerunt Davidem apud se latere, unde factum est ut Saul cum maximo exercitu ad eos accederet, et quasi in modum coronæ totum locum cingeret, ut David pene de vita desperaret. Occasione igitur tam imminentis periculi, David ad Deum per orationem confugit, et hunc Psalmum, Domino inspirante, composuit. Theodoretus et Euthymius, quos aliqui recentiores sequuntur, existimant Psalmum compositum fuisse post liberationem, et esse hunc gratiarum actionis. Ss. Hieronymus et Augustinus, quamvis mystice solum exponant, tamen indicant Psalmum compositum fuisse instante persecutione, quod claris tradit S. Hieronymus exponens ad litteram, et mystice: hanc sententiam veriorum esse, et ipse titulus, et totus Psalmi contextus ostendit. Illud, *intellectus David*, significat hanc fuisse sanctam prudentiam Davidis, ut intelligeret in tam magno periculo ad Deum esse recurendum, et in illo sperandum. In qua oratione intellexit, etiam inspirante Domino, se de omni periculo liberandum.

## EXPLICATIO PSALMI.

Vers. 1. 4. DEUS, IN NOMINE TUO SALVUM ME FAC, ET IN VIRTUTE TUA JUDICA ME.

Orat Deum, ut quando defecerant omnia humana remedia, ipse per se ad juvandum accederet. « Deus, inquit, in nomine tuo, » id est, potestate tua, cui omnia cedunt, « salvum me fac; » et per alia verba idem significans, addit: « Et in virtute tua, » id est potentia, robore tuo, « judica me, » id est, sis iudex meus, et pro meritis retribuere mihi defensionem, et adversario meo ultionem: non enim habebat tunc David, ad quem appellaret ab injustitia regis, nisi solum Deum. Quo exemplo admonemur, nunquam esse despe-

randum de auxilio Domini, etiamsi mors evidentissime imminere videatur; Deus enim ubique est, et omnia in manibus habet, et cultores suos ad se confluentes non despiciit.

2. DEUS, EXAUDI ORATIONEM MEAM, AURIBUS PERCIPE VERBA ORIS MEI.

Jam confessus fuerat potentiam Domini; nunc orat ut Dominus ad potentiam adjungat voluntatem. « Deus, inquit, exaudi orationem meam, » quasi dicat: Scio te omnia posse; sed oro ut velis; ideo peto ut exaudias orationem meam, qua te rogavi ut potestate tua salvum me faceres. Idem repetit sequentibus verbis, « auribus per-

despe-  
randum  
de auxi-  
lio Domi-  
ni.